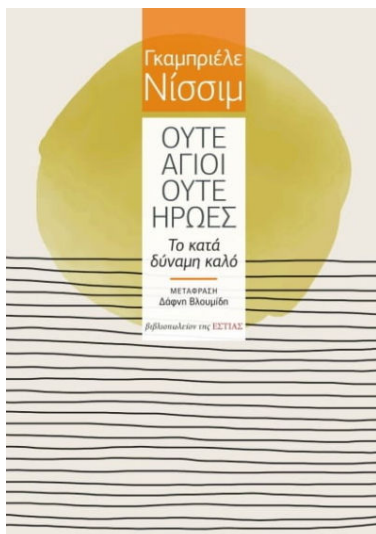

Είναι αν μη τι άλλο συγκινητικό το ότι ο Ελληνοϊταλός Γκαμπριέλε Νίσιμ, αντί να αφηγηθεί την απίστευτη ιστορία της οικογένειάς του, μίας από τις πιο ηρωικές και γνωστές στην ιστορία του εβραϊσμού, προτίμησε να γράψει ένα υποδειγματικό βιβλίο για το πώς μπορούμε να γίνουμε πιο δίκαιοι, αντλώντας μαθήματα και παραδείγματα από το έργο του Σωκράτη, του Μάρκου Αυρήλιου, της Χάνα Αρεντ, του Ζίγκμουντ Μπάουμαν ή του Βασίλι Γκρόσμαν.

Με αμιγή φιλοσοφική διάθεση αλλά και με έναν γνήσιο ανθρωπισμό, αδιάρρηκτα συνδεδεμένο με τα βαθιά νοήματα του εβραϊσμού, με πλήθος αναφορών και ιστορίες απτές, αντλημένες από το έργο φιλοσόφων, συγγραφέων αλλά και πολιτικών όπως ο Ετιέν ντε Λα Μποεσί ή ο Βάτσλαβ Χάβελ, ο γνωστός απόγονος της οικογένειας Νίσιμ στόχο έχει την ανάδειξη των βαθύτερων νοημάτων του ανθρωπισμού και να μας πείσει πως ο πραγματικός προορισμός του άνω θρώσκοντα ανθρώπου είναι το να είναι δίκαιος.

Στο βιβλίο του **Ούτε άγιοι, ούτε ήρωες - Το κατά δύναμη καλό** (μτφρ. Δάφνη Βλουμίδη), το οποίο μόλις κυκλοφόρησε από τις εκδόσεις της Εστίας, ο συγγραφέας ευαγγελίζεται όχι έναν κόσμο με μεγάλες ιδέες, επαναστάτες ή προασπιστές του καλού αλλά με ανθρώπους που με το παράδειγμά τους, όσο αντιφατικοί και ατελείς και αν είναι, θα ανοίγουν πάντα δρόμους, αφήνοντας μια χαραμάδα ελπίδας. Με οδηγό το χωρίο από το Ταλμούδ, που έγινε η αγαπημένη φράση των δίκαιων ανθρώπων, «όποιος σώζει μια ζωή, σώζει ολόκληρο τον κόσμο», όπως λέει στη Μισνά, ο Νίσιμ εμπνέεται τον περίφημο Κήπο των Δικαίων και πρωτοστατεί στην καμπάνια της αναγνώρισης της 6ης Μαρτίου ως Ευρωπαϊκής Ημέρας Μνήμης των Δικαίων, θεσμοθετημένης πλέον από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο το 2012 και αναγνωρισμένης και από την ιταλική Βουλή.

Για τις προσπάθειές του μάλιστα έχει τιμηθεί με το Χρυσό Μετάλλιο της πόλης του Μιλάνου, έχει ονομαστεί Ιππότης της Μαδάρα, μέγιστη τιμή της Βουλγαρίας, ενώ το 2018 τιμήθηκε από τον Γάλλο Πρόεδρο Μακρόν με τον τίτλο του Ιππότη του Τάγματος της Τιμής «για την αφοσίωσή του στην υπόθεση της μνήμης των σχέσεων ανάμεσα στις δύο χώρες».

Ως γιος του μεγαλεμπόρου Ιωσήφ Νίσιμ, ενός από τους πετυχημένους παγκοσμίως, γνωστού και ως «πατέρα» του Rio Mare και σπουδαίου φιλόanthρωπου, είχε πολλά μαθήματα να αντλήσει από το παράδειγμά του κι αυτό γιατί, αν και γόνος

μεγαλοαστικής οικογένειας Εβραίων της Θεσσαλονίκης, ο γενναίος Ιωσήφ βρέθηκε να πολεμάει στην πρώτη γραμμή κόντρα στους Γερμανούς ως Εβραίος και Έλληνας στρατιώτης, κερδίζοντας μάλιστα την ανώτερη τιμή, το Χρυσούν Αριστείων Ανδρείας, καθώς πήρε μέρος σε αναρίθμητες επιχειρήσεις και καταδρομές.

Όταν, μετά το τέλος του πολέμου, ξαναβρέθηκε με τα μέλη της οικογένειάς του, προτού μεταβεί στην Ιταλία, όπου και διέπρεψε στη συνέχεια ως μεγαλέμπορος, διαπίστωσε ότι η αδελφή του Ράσελ, μαζί με το πεντάχρονο κοριτσάκι της, είχε χαθεί στο Άουσβιτς – δεν ξαναγύρισαν ποτέ. Σε αυτές αφιερώνει τώρα το βιβλίο του ο γιος του Γκαμπριέλε Νίσιμ, ο οποίος δείχνει να είναι ταγμένος στο να κάνει τον κόσμο δικαιότερο όχι μόνο στη θεωρία αλλά και στην πράξη.

Για του λόγου το αληθές, δεν ασχολείται τόσο με τις διάφορες ερμηνείες που αφορούν τους εγκληματίες μαζί όσο με τους περιστασιακούς ήρωες, όλους εκείνους που κατάφεραν, παρότι ατελείς και αντιφατικοί, να σώσουν τους ανθρώπους που κινδύνεψαν από το παράλογο κύμα της Γενοκτονίας.

Γνωρίζοντας ότι πολλοί κατάφεραν και καταφέρνουν ακόμα και σήμερα, με προσωπική τους πρωτοβουλία, να πάνε κόντρα σε εντολές, θέτοντας σε κίνδυνο τη ζωή τους, γιατί «σαν την Αντιγόνη αντιλαμβάνονται ότι οι κοινωνίες κυβερνιούνται από άδικους νόμους», θεωρεί ότι μπορούμε να προσδοκάμε ένα καλύτερο μέλλον, κοιτώντας τις ωραίες εξαιρέσεις και όχι τον άδικο ή άσχημο κανόνα.

Χρησιμοποιώντας μάλιστα ως πρωταρχικό παράδειγμα τον ίδιο τον Σωκράτη, ο οποίος θυσιάστηκε για μια πιο δίκαιη πολιτεία, πρεσβεύοντας την ανοιχτοσύνη του διαλόγου, τη δύναμη της αμφιβολίας, την ανάγκη να μην εμμένει σε τετελεσμένα συμπεράσματα, υποστηρίζει αντίστοιχα ότι ουδείς άνθρωπος είναι εκών καλός ή κακός και ότι, αντίθετα, είναι ικανός για γενναίες πράξεις.

Αφήνοντας μακριά τις μεγάλες ιδέες, καθώς τις θεωρεί επικίνδυνες, γιατί γεννούν ολοκληρωτική σκέψη και καθεστώτα, εμμένει στα περιστασιακά διδάγματα, εκτός από του Σωκράτη, του Μάρκου Αυρήλιου, της Χάνα Άρεντ, του Ουίλλιαμ Σαίξπηρ ή του Μπαρούχ Σπινόζα, οι οποίοι, ούτως ή άλλως, ποτέ δεν εδραίωσαν καταληκτικά και άτεγκτα συμπεράσματα. Διατήρησαν όλοι μέχρι τέλους το δικαίωμα στη λειτουργική αντίφαση ή την αμφιβολία, κάτι που αναγνωρίζει ο Νίσιμ σε όλους όσοι προσπάθησαν να πράξουν το δίκαιο, παρότι και οι ίδιοι ατελείς, γεμάτοι ελαττώματα και αντιφάσεις.

Για παράδειγμα, ο Βούλγαρος Ντιμίτερ Πέσεφ μπορεί να έσωσε όλους τους Εβραίους της Βουλγαρίας, αλλά μέχρι τότε εξυμνούσε τον Χίτλερ και ζούσε μια ανέμελη ζωή στη Σόφια ή, αντίστοιχα, ο κατά τα άλλα φασίστας έμπορος Τζόρτζιο Περγλάσκα κατάφερε να σώσει τους Εβραίους της Βουδαπέστης επειδή ερωτεύτηκε μια Ουγγαρέζα. Ακόμα και ο περίφημος ηγέτης της Βελούδινης Επανάστασης Βάτσλαβ Χάβελ τα έβαλε με τους αρτηριοσκληρωτικούς ελεγκτικούς μηχανισμούς του κομμουνισμού, κατά τα άλλα, όμως, όπως μας θυμίζει ο Νίσιμ, ο οποίος έτυχε να τον γνωρίσει όσο ήταν στη ζωή, αγαπούσε την καλοπέραση και τις μπιραρίες.

Όλα αυτά τα παραδείγματα, στα οποία παραπέμπει αναλυτικά στα επί μέρους κεφάλαια ο Νίσιμ, δεν τα επικαλείται τυχαία αλλά επειδή διατρανώνουν ότι «δεν υπάρχει αντίθεση ανάμεσα στο καλό, στις αντιφάσεις και στην ευαλωτότητα, ακριβώς γιατί το καλό κατά δύναμη δεν είναι έργο θεϊκό αλλά ανθρώπινο».

Με βάση αυτή την αντίληψη εμπνεύστηκε, μαζί με τον Μοσέ Μπέισκι, τον Κήπο των Δικαίων στην Ιερουσαλήμ, θεωρώντας ότι πάντα υπάρχουν άνθρωποι που στη ζωή τους μπορεί να μην υπήρξαν άμεμπτοι και υποδειγματικοί, αλλά έπραξαν το σωστό. Με το παράδειγμά τους, μάλιστα, ανεξάρτητα από την τοποθέτηση ή την πολιτική τους ιδεολογία, άνοιξαν τον δρόμο, όπως κάποτε έκανε ο Σωκράτης απέναντι στον νεαρό καιροσκοπό Καλλικλή ή ο Ρώσος συγγραφέας Βαρλάμ Σαλάμοφ, γνωστός και από τη συγκλονιστική βιογραφία του για την επιβίωση του στο στρατόπεδο συγκέντρωσης Κολιμά, ο οποίος φώναξε μόνος εναντίον όλων «όχι, την ψυχή μου δεν σας τη δίνω».

Εξού και ότι ο Νίσιμ, στην προσπάθειά του να ορίσει τον δίκαιο, επιμένει ότι «δεν είναι μόνο αυτός που θεωρεί ότι η ηθική του εξαρτάται αποκλειστικά από την τήρηση του κανόνα μη βλάψεις τον συνάνθρωπό σου αλλά εκείνος που κάνει ένα πραγματικά ποιοτικό άλμα, συμμετέχοντας και ο ίδιος και αποφασίζοντας να δράσει για να βοηθήσει τον συνάνθρωπό του, διορθώνοντας έτσι με την παραδειγματική του συμπεριφορά τις κοινωνικές αδικίες».

Η αλήθεια είναι πως αυτό ακριβώς έπραξε και πράττει με το προσωπικό του παράδειγμα ο ίδιος, κάτι που προτιμά να παραλείπει, παραπέμποντας, αντ' αυτού, στα μαθήματα του Μάρκου Αυρήλιου ή του Διογένη του Κυνικού και σε αληθινές ιστορίες, όπως αυτές του ωρολογοποιού Μοσέ Μπέισκι, του τρομερού Κινέζου πρόξενου Χο Φενγκ ή ακόμα της γνωστής αγαπημένης του Φραντς Κάφκα, Μίλενα Γιεσένκα, και στις αντίστοιχες ηρωικές πράξεις τους, αποδεικνύοντας ότι, εκτός από γενναίος ή δίκαιος, είναι και καλός αφηγητής. Προφανώς επειδή τον ενδιαφέρει το παρελθόν σε σχέση πάντα με το σήμερα, δεν ξεχνά να μας υπενθυμίζει ότι, προτού μιλήσουμε για τους κακούς μετανάστες, όπως κάνουν οι σημερινοί φασίστες, ή για τους δικούς μας αντιπάλους και εχθρούς, πρέπει πρώτα να βρίσκουμε τρόπους να μη θρέφουμε το μίσος αλλά το καλό, όπως έκανε η Έττυ Χίλλεσουμ σε σχέση με τους ναζί βασανιστές της στο στρατόπεδο κράτησης του Βέστερμπογκ, γιατί αυτό ταιριάζει στον ουσιαστικό προορισμό του ανθρώπου.

Και η αρχή, όπως λέει, γίνεται από τις αναρτήσεις μας στα social media και καταλήγει στη συμπεριφορά απέναντι στον αδύναμο ή ακόμα και κακεντρεχή συνάνθρωπό μας στην καθημερινή μας ζωή.

ΠΗΓΗ: [LIFO, 25.9.2021](#)